

Eines de llengua

POTENCIEM LA LLENGUA ORAL AL CM i al CS (sense oblidar cap àrea)

PER A UNA ESCOLA CENTRADA EN LES NECESSITATS I CAPACITATS DE LA MAINADA I EN LA SEVA FUNCIO DE COHESIO SOCIAL ACTUAL I FUTURA.

Des de l'escola del futur ... , i si pogués ser ja des d'ara, hauríem d'esforçar-nos per fer que la pobresa i la marginació no fossin mai més hereditàries. Per començar a assolir-ho ens cal que TOTA la mainada, quan acabi la primària i encara més la secundària, sigui capaç d'entendre el que escolti, comprendre el que llegeixi i d'expressar-se en català, oralment i per escrit, de forma fluïda, ben estructurada i d'acord amb les normes socials.

Ens cal una societat futura amb uns bons fonaments de cohesió social, més justa i, si és possible, encara més participativa i solidària.

El projecte està pensat per a una nació que vulgui una societat lliure i cohesionada en el respecte als drets humans.

Catalunya, primavera de 2021

Cada dia les estones de ...CM i el CS

Contingut

PER AL CM I EL CS: CADA DIA LES ESTONES DE	3
Introducció	3
La lectura al CM (només un recordatori)	3
Línies generals de la proposta	4
I sobre les matemàtiques?	4
Quan acabin estaran prou preparats?	6
Ara disposem d'un marc pedagògic clar	6
Reprenem el fil, i concretem-ho en activitats	6
Propostes concretes: Cada dia les estones de ... CM i CS	7
Comencem amb dues propostes generals	7
Cada dia (no de tant en tant) i a tots els nivells del cicles cal que:	8
Repartiment de les possibilitats	10
Cada setmana (com a mínim un cop a la setmana), cal que:	10
Setmanalment, una activitat general de reforçament de la llengua	10
Sense periodicitat (és una activitat de decisió individual), cal que:	11
Cada curs	12
L'ajuda, la cooperació i les correccions	12
La pitjor eina per l'ortografia	12
L'autocorrecció	13
Mainada amb algunes dificultats per a l'autocorrecció	13
Una proposta per a tothom: l'intercanvi de les llibretes	13
Demandar la raó, el motiu.	14
Cloenda: Per a tots dos cicles	15
PS: Reflexions sobre l'autocorrecció al CM	15
És autocorrecció?	16

PER AL CM I EL CS: CADA DIA LES ESTONES DE ...

Introducció

És cert que gran part de les propostes que he fet fins ara van dirigides a l'Educació Infantil i al Cicle Inicial i, per això, la seva prioritització i sistematització són força clares i seguint-les es pot teixir una programació sòlida, molt personalitzada i respectuosa amb les capacitats i els ritmes individuals.

En canvi, des dels cicles Mitjà i Superior es pot tenir la impressió que tot els queda molt més vaporós i que no hi ha una línia de treball tan clara i sistemàtica, **fins al punt de preguntar-se: Si fent el que es proposa per aquests dos cicles, la mainada, quan acabi sisè, tindrà les capacitats i els coneixements adients i suficients per a poder seguir la secundària amb unes certes garanties de poder-se'n sortir airoso, sempre que hi posin un xic d'esforç, està clar.**

És evident que calen reflexions i propostes que, de forma expressa i coherent, presentin línies de treball pensades per aquests dos cicles. En les quatre ratlles que hi ha tot seguir hi trobareu alguna reflexió i força propostes, algunes propostes generals i d'altres de força més concretes per tal que, entre totes plegades, us puguin ajudar als mestres del CM i del CS a veure una mica més clares les possibilitats de fer una programació transversal i, alhora, molt personalitzada, tota ella basada en les estructures fonamentals del pensament i del coneixement.

La lectura al CM (només un recordatori)

Tercer no hauria de ser un salt, sinó un pont. És perfectament possible que hi hagi mainada que arribi a tercer i encara no domini la lectura amb una certa fluïdesa. La mainada que es troba en aquesta situació cal que, cada dia, se la continuï fent llegir una estona amb el mestre, seguint les pautes que fins aquell moment s'havien seguit per a preparar la lectura, full setmanal amb els textos corresponents a cada dia, que ara ja són d'unes quantes ratlles, no oblidant-se de lligar, sempre, el tros llegit amb l'escriptura i la posterior lectura del que s'ha escrit.

Si calgués, aquesta rutina s'hauria de perllongar a quart o, fins i tot, a tot al CS, l'important és que a l'acabament de l'escolaritat TOTA la mainada que tingui alguna possibilitat de ser lectora moderadament hàbil, ho sigui, i que s'hagi acostumat a lligar l'escriptura amb la lectura i fer-ho de forma comprensiva.

La mainada de tercer que ja llegeix força fluidament és recomanable que facin el que s'indica a la proposta "APROFITEM QUE JA COMENCEN A LLEGIR MÉS BÉ", a l'apartat "Només un dia a la setmana", és una manera de fer que cada cop siguin més autònoms i, per tant, més responsables i, alhora, amplii la seva motxilla personal de llengua oral i, a la llarga, la seva relació amb l'escriptura.

Línies generals de la proposta

Es manté el marc de respecte cap els ritmes de maduració de la mainada i a les seves capacitats, tal com es proposava pel Infantil i el CI, així com, també, la llengua oral com a fil conductor i, alhora, es procuren abastar la gran majoria de les situacions d'aula i de diversitat temporal, per això hi ha propostes per a cada dia, d'altres per a cada setmana i d'altres sense periodicitat.

El resultat hauria de ser que TOTA la mainada, d'acord amb les seves possibilitats, acabi la Primària amb el màxim domini possible de les eines que li permetin disposar d'una ferma capacitat de raonament, de lectura hàbil i d'expressió oral i escrita.

I sobre les matemàtiques?

Potser a algú li pot semblar que no hi ha un apartat específic que faci referència al raonament matemàtic i la seva relació amb la operacions, és cert, però aquesta mancança només és aparent.

Quants vegades, a classe, quan hem plantejat una qüestió matemàtica (problema) la nostra impressió és que no l'han llegit bé o que no comprenen el que hi posa o que no saben situar de forma ordenada les passes necessàries per a la resolució, o tot alhora? Doncs bé, no els sembla que la majoria d'aquestes apreciacions desapareixerien si la mainada disposés d'un gran domini de la comprensió lectora i, per tant, de la seqüenciació dels fets?

Evidentment caldria que, abans, se'ls hagués fet veure la relació que hi ha entre el que es diu que va passant a la situació/problema (el que s'hi explica que és llengua oral) i les diferents operacions matemàtiques que les concreten numèricament; perquè és evident que, si abans de plantejar-los cap situació/problema, no han treballat la relació de la llengua amb les operacions, tots plegats estarem perdent força el temps. Ara no m'hi estendré perquè ja forma part d'una altra proposta: "UN POLSIM DE MATEMÀTIQUES" orientat, molt específicament, a aprendre a relacionar el llenguatge amb les operacions matemàtiques bàsiques,.

Específicament per al CM i el CS tindriem "SITUACIONS I PROBLEMES". De totes maneres, abans d'entrar-hi, no seria sobrer fer una repassada a la proposta anterior, encara que s'hagi d'adaptar a la major capacitat de comprensió de la mainada, així es podria refermar i consolidar el raonament que lliga l'oralitat amb les operacions. Aniríem una mica més a poc a poc, però ningú hi perdria el temps, sobretot si fem que la mainada s'ajudi. Dependre aquest temps de preparació sempre serà millor que no pas deixar sense entendre-hi gairebé res a un bon piló de mainada.

És evident que sense una bona motxilla de llengua oral escolar i sense relacionar-la, prèviament, amb les diferents operacions aritmètiques no hi ha cap mena de possibilitat d'aplicar-les raonadament a la resolució de situacions/problemes.

Ens convé recordar que: Només podem pensar a través de la nostra motxilla personal de llengua oral, i anar concretant el nostre pensament en idees que les transformarem i les concretarem en estructures i en paraules, que seran la nostra fusta, els nostres rajols i les nostres eines.

La mainada, encara que ens costi d'entendre, quan parlen, escriuen o escolten només treballen amb la llengua oral que tenen a la seva disposició, i mentre són a l'escola, la gran majoria de l'estona depenen de la seva motxilla personal de català oral.

Per sort, si s'ha prioritzat de forma sistemàtica la llengua oral, i encara que ni nosaltres ni ells no en siguem conscients, tots plegats la tenim molt més plena i ben farcida del que ens imaginem, per això som capaços de cercar sinònims o canviar algunes estructures per les que reflecteixen el més fidelment possible el nostre pensament i no ens hauria d'estranyar que, per a la mainada, les paraules siguin l'aigua de la vida, perquè són el seu mitjà de comprensió i d'expressió.

Si no volem ser elitistes i, per tant, molt possiblement classistes i segregadors, no podem treballar com si TOTA la mainada ja disposés d'unes motxilles personals de llengua oral, en català, ben farcides, perquè no és veritat, perquè depèn de molts factors, molts culturals, però d'altres econòmics.

Tenint en compte la diversitat de motxilles personals de llengua oral escolar, hauríem de fer, de totes les maneres possibles, per procurar que TOTS en poguessin disposar d'una de ben plena i variada, i no pas esperar que l'omplissin per ciència infusa o ambiental, perquè TOTS els infants la necessiten i cal que es vagin dotant d'uns bons fonaments i unes bones estructures lingüístiques en català. Cal treballar per a tothom, no només pels que ja van ben servits.

A la mainada li cal aprendre molta llengua oral (vocabulari i estructures) per a poder deixar enrere greus mancances de comprensió i d'expressió. Disposar d'uns bons fonaments els permet trobar la paraula adient per a expressar-se oralment i/o per escrit, i també per comprendre el que llegeixen o el que escolten, i així poder anar construint el seu edifici personal i aprofitant tot el que l'escola els va oferint.

Cap allà el Cicle Mitjà, molts vegades hi ha mainada que sembla que, de cop i volta, tingui dificultats inexplicables. En aquests casos potser us aniria bé recordar que hi ha "mètodes" i activitats que sistemàticament els han anat posat les bases de les seves dificultats de lectura comprensiva i/o de la seva disortografia i que el seu entorn no les ha pogut compensar.

Quan no s'han tingut en compte les característiques de la llengua amb la que s'està treballant, ni els ritmes de la mainada, ni les seves capacitats, ni la seva maduresa

neuronal, ni la seva capacitat de memòria persistent, a la llarga, els infants en surten perjudicats i també la societat, però no pas per això hem de llançar la tovallola, senzillament, hem de fer allò que li cal a cadascun d'ells, sigui o no sigui el que "teòricament o curricularment" s'hauria de fer.

Quan acabin estaran prou preparats?

Retornem a la pregunta inicial, perquè estic segur que hi ha qui pot continuar pensant que si es prioritza l'oralitat, la mainada quan surti de l'escola, no estarà prou preparada per a poder seguir la secundària, vaja, que es posa en dubte que tingui els coneixements i les capacitats necessàries per a poder aprofitar el ventall de possibilitats que els oferirà la nova etapa, la secundària.

És ben normal que ens fem aquesta pregunta tenint en compte la poca importància que es dona, des de la secundària, a l'oralitat i la gran importància que es dona a l'escriptura (sense voler, des de la secundària, pretenen fer entrar el clau per la cabota però amb això, de moment, no hi podem fer gaire res).

Ara disposem d'un marc pedagògic clar

Per molt que ens costi d'entendre i d'acceptar, la nostra actitud i les nostres propostes davant de les diferents situacions educatives no canviarem gairebé gens fins que compreguem, acceptem i apliquem que **tot el que parlem, llegim, escrivim o escoltem, o sia tot el que expressem o expressen d'altres, passa pel nostre gran garbell personal de llengua oral, i que aquest depèn de la riquesa o pobresa de la nostra motxilla personal, aquesta motxilla és la que ens marca els límits de la nostra capacitat d'aprenentatge, de comprensió, de creació, d'expressió i, fins i tot, ens marca totes les nostres possibilitats de comunicació, inclosa l'escripta i, a la mainada, li passa exactament el mateix.**

Com que ara no m'estic dirigint a docents de secundària que prefereixen prioritzar l'assignatura a la visió global, i l'escriptura i poc l'exposició oral en català lligada a un ordre mental procedent de la lectura, doncs deixem-ho aquí, encara que moltes de les possibilitats que es proposen més endavant per al CS serien del tot aplicables a la secundària obligatòria.

Reprenem el fil, i concretem-ho en activitats

Abans de fer-vos propostes que pugin contestar els vostres dubtes, us voldria fer una petita pregunta: Ara, amb tot el que esteu fent, i amb la pràctica que hi teniu després de tants anys, us sembla que TOTA la mainada acaba la Primària adequant-se als requisits que digueu que se'ls demana des de la Secundària? Ara, superen els vostres dubtes?

Independentment de si és lògic i raonable, pedagògicament parlant, que es demanin certs requisits des de la Secundària, la resposta ja la sabeu, perquè sí que és cert que sempre hi haurà un petit grup que els assolirà (sigui el que sigui el que es demani) i, fins i tot, ho tindrà consolidat, però també hi haurà un gran grup que només ho tindrà embastat i, per tant, de poca cosa els servirà, i un altre grup, més petit, que ni això.

Si no vaig errat en el meu raonament, la qüestió bàsica, la pregunta central (si és que n'hi ha d'haver una) és: **Sense basar-ho tot en una pràctica constant que tingui com a base l'oralitat és possible que TOTA LA MAINADA acabi disposant de les habilitats i capacitats per afrontar i superar el nivell d'exigència que us sembla que planteja la Secundària? I jo hi afegeixo, i més endavant la feina, la universitat o el que sigui?**

La resposta, si la feu de bona fe, segurament serà que no és possible (ja en teniu l'experiència. No feu comparances amb altres centres, seria fer-vos trampa), i tampoc no us conformeu dient-vos que la majoria sí, o que quan hi ha un 60% o un 70% d'alumnes que sí que en disposen és que tot plegat ha anat força bé.

El plantejament pedagògic que es conforma amb que hi hagi un 60 o un 70% de mainada que ... no ens pot deixar satisfets, no és acceptable, sinó que l'objectiu indefugible, l'únic objectiu que ens pot deixar satisfets, pedagògicament, és que sigui TOTA la mainada la que ..., no només uns quants.

Si ho enfoqueu diferent i doneu la prioritat a la llengua oral no us en preocupeu gens ni mica de certes exigències, perquè la realitat farà que, en un parell de cursos, la mainada superi tranquil·lament el llistonet del que ara us sembla una seriosa dificultat i, aleshores, no en fareu ni cabal.

Potser la resposta que us estic donant us pot semblar estranya, però no hi hauria d'haver cap problema perquè TOTS els alumnes (sense nee greus i permanents, i molts d'aquests déu-n'hi-do), assolissin les capacitats i els coneixements que us semblen indispensables i, per a ser una mica més exacte, que els superin tranquil·lament i amplament.

Per molt que us pugui estranyar no és una tasca impossible, sinó que és perfectament possible i superable amb escreix, encara que per això cal fer algunes coses diferents i cal, sobretot, la prioritització específica i sistemàtica del català oral.

Propostes concretes: Cada dia les estones de ... CM i CS

Comencem amb dues propostes generals

Per al CS i segurament, també, per alguns grups del CM, seria magnífic que:

- Cada dia, a totes les àrees o assignatures, es tingués previst i organitzat que alumnes diferents fessin una exposició oral en català de curta durada (de matèria curricular o no), de tres a cinc minuts. Evidentment, seguint un guió supervisat, i que tot plegat formés part de l'avaluació continuada.

Aniria bé que féssiu un cop d'ull a: L_EXPOSICIO_ORAL_A_TOTES_LES_AREES

- Cada dia i per qualsevol àrea, caldria que a totes les exposicions-explicacions que faci el mestre o facin els alumnes, i mentre s'estigui fent l'exposició, es vagin escrivint a la pissarra les paraules clau del tema (evidentment es porten preparades) i un cop acabada l'exposició, es demani a la mainada que facin un treball en petit grup sobre el tema (oral dintre el grup, però amb un resultat escrit des de cada grup) i després es faci una posada en comú general, amb la presentació de les frases de cada grup i la creació de frases resum generals que tothom transcriurà.

Tothom s'emporta les frases del seu grup i les del resultat de la feina general. Aniria bé que féssiu un cop d'ull a: CM_CS_CERCLE_D_EXPRESSIO: ESCOLTA_PENSA_PARLA_ESCRIU_LLEGEIX.

Tots dos temes i el del debat (més avall) els trobareu a: LL_ORAL_CM_CS_ESO

Ara seguiríem amb propostes específicament de llengua, que no pas per això s'han de fer exclusivament a l'àrea de llengua, o és que no es fa servir la llengua a totes les àrees? Evidentment cal una bona coordinació interna.

Cada dia (no de tant en tant) i a tots els nivells del cicles cal que:

- La mainada escolti i aprengui llegendes, contes, històries ...
- La mainada escolti i aprengui poesies
- La mainada escolti i aprengui cançons
- Hi hagi una estona de lectura pública, amb el mestre de model, i tot seguit un parell d'alumnes facin un senzill resum oral, i després una estona de lectura personal (per alguns alumnes pot ser convenient que una estoneta la facin amb la supervisió del docent).
- S'acostumin, una estoneta, a llegir diaris i/o escoltin i vegin notícies rellevants (TV3, ràdio) i les comentin.
- Es faci una estona de treball de reflexió sobre la llengua (hi ha tot un ventall de possibilitats que es pot repartir al llarg de la setmana). Algunes serien:
  - Treballar la relació que hi ha entre l'article i els acabaments del 90% de les paraules dites femenines, tant en singular com en plural (de fet, és l'article el que determina si una paraula és masculina o femenina).
  - Cada dia treballar una frase proposada pel mestre o per algun alumne.

- Per treballar la frase proposada se'n poden canviar parts i es pot torna a escriure per a fer-la concordar (quan ja hi estan acostumats ho pot dirigir la mainada).
- Es pot substituir una part de la frase per un pronom feble i explicar-ne el canvi (quan ja hi estan acostumats ho pot fer la mainada).
- En columna, es poden fer famílies de paraules (quan ja hi estan acostumats ho pot fer la mainada).
- El mestre procurarà fer-los adonar que els canvis en les famílies de paraules serveixen igual de primitiva a derivada, com al revés, i que hi ha constants (p-b/ç-c,...). Bona part de l'ortografia en surt beneficiada.
- Procurarem que es fixin en l'apostrofació i la seva relació amb paraules dites masculines o femenines (l'apostrofació s'ha d'anar treballant amb tranquil·litat).
- Procurarem que es fixin en l'accentuació i la sí·laba tònica i el lloc que ocupa, i si la vocal és oberta o tancada (l'accentuació s'ha d'anar treballant amb tranquil·litat).

És evident que, aprofitant la frase o en d'altres moments del dia, es pot treballar, repartit al llarg de la setmana:

El vocabulari,
 la semàntica,
 l'etimologia,
 les famílies de paraules,
 la descomposició,
 la composició,
 els antònims,
 els sinònims,
 la creació de noves paraules,
 l'ortografia,
 la sintaxi,
 l'apostrofació,
 l' accentuació,
 la diftongació,
 ...

Cal que el docent vagi anotant els aspectes més importants del que han fet els alumnes, com els ha sortit la lectura, l'exposició o el resum oral, ... (aquesta pràctica d'anotació de la feina dels alumnes, l'avaluació, s'hauria de fer a totes les àrees).

Repartiment de les possibilitats

Segurament pot semblar que fer tot el que s'ha exposat és difícil de fer i que, potser, caldria deixar de fer alguna altra activitat, de fet, segurament no cal deixar de fer gaire res, però sí que caldria que a allò que es fa s'hi apliqués un ordre intern que en prioritzés la llengua oral.

És evident que totes les activitats proposades no es poden portar a terme des d'una mateixa àrea, per tant, cal que els docents es coordinin i es reparteixin la feina, de tal manera que les activitats quedin escampades al llarg del dia i de la setmana. Setmanalment o mensualment, pot ser convenient que els docents es canviïn les activitats, així cap activitat queda emmarcada en una àrea o docent concret.

Cada setmana (com a mínim un cop a la setmana), cal que:

- Els alumnes, per parelles presentin (prèviament supervisats) un o dos dictats, i que tots plegats els facin. (Feu un cop d'ull a: ELS_DICTATS).
- Per parelles es presentin problemes o situacions (prèviament supervisats) i es treballin a l'aula de diferents maneres (hauríeu de mirar la proposta específica d'activitat amb els problemes o situacions, perquè les possibilitats són força diverses: SITUACIONS_I_PROBLEMES).
- Se cerqui l'etimologia d'alguna de les paraules que s'han fet servir i s'exposi. Els pot ajudar: LL_ORAL_CM_CS_ESO/MOLT_PETIT_DICCIO_ETIMOL.
- Un parell o tres de cops a la setmana, després d'haver-la cercat i observat, pot anar bé que es demani que alguns alumnes diguin una paraula, síl·laba per síl·laba i/o lletra per lletra, sense mirar-la.
- Un o dos alumnes exposin oralment i davant de tota la classe, un text (conte, llegenda, ...) , amb el suport d'un guió (supervisat). Ho trobareu a: DE_LLECTORS_A_ESCRIPTORS/ L'exposició oral, condicions generals.

Setmanalment, una activitat general de reforçament de la llengua

Tenint en compte que el domini de les estructures lingüístiques no sol ser gaire arrelat, segurament seria important que es treballessin, però no pas de forma aïllada, sinó de forma coordinada i general a tot el centre.

La proposta no és la de fer una activitat aïllada per a un sol curs o cicle, sinó que aniria bé que es portés a la pràctica a tot el centre i a tots els nivells i àrees alhora, de tal manera que fos el nivell que fos, fos l'àrea que fos, el moment del dia o el dia de la setmana que fos, a la mainada se'ls fes notar i se'ls recordés uns quants cops cada dia i al llarg de tota la setmana la frase o la paraula o l'estructura que es vol fer ordinària,

fins al punt que l'acabin interioritzant, i com que seria a tots els nivells i tots alhora, el seu efecte seria molt més eficient i durador, fins el punt que la mainada acabaria corregint-se entre ells i corregint als adults.

- Com que es proposa com activitat setmanal, podria anar bé que hi hagués un petit equip que proposés les frases o les estructures o les paraules que es treballaran a tot el centre al llarg de cada setmana.
- La mateixa estructura, frase o paraula s'hauria de treballar de maneres diferents depenent de cada grup de mainada, per això es plantegen tres escenaris independents (de fet, podrien ser-ne molts més, però calia senyalar només unes línies generals d'actuació).
- Per la mainada més petita es podria fer, només, oralment i a través de situacions, gens complicades, en les que hi hagués la frase, l'estructura o la paraula que es vol reforçar i s'aniria repetint amb la mateixa presentació al llarg del dia i de la setmana.
- Per als que comencen a saber llegir es podria treballar sistemàticament oralment, com amb el més petits i després escriure-la a la pissarra i llegir-la. S'hi podria afegir una/alguna altra presentació.
- Per als que ja dominen la lectura i l'escriptura es podrien fer les dues passes anteriors i afegir-hi l'escriptura. Primer es podria treballar oralment de forma sistemàtica procurant fer-hi participar tothom i fent servir diferents presentacions que incloguessin la frase, estructura o paraula que s'està treballant, i després es podria passar a la part escrita en petit grup (cada grup podria fer una frase) i després en gran grup (es llegirien les frases de cada petit grup i s'escriurien a la pissarra i les transcriurien) i, entre tots plegats, després, podrien construir una frase nova i, també, transcriure-la.

Sense periodicitat (és una activitat de decisió individual), cal que:

- És una situació molt personal. Un alumne crea un text (el docent l'ajuda i li supervisa), l'exposa davant de tota la classe i després d'una avaluació positiva s'afegeix al conjunt de textos a disposició de tothom. El que ha fet és un text lliure, ja és escriptor.
- Podeu fer un cop d'ull a: DE_LECTORS_A_ESCRIPTORS/ L'exposició oral, condicions generals.

- Els debats més socials i/o polítics o més impactants no són aconsellables en el marc de l'escola, i si es volgués fer un debat a l'escola s'hauria d'anar molt en compte i ser molt curós en la tria del tema, procurant que estigui a l'abast dels infants i sigui comprensible per als participants. El debat és una eina més adequada per a l'ESO que no pas per a la Primària. Podeu fer un cop d'ull a: EL_DEBAT

Cada curs

- Hi ha alguna altra activitat, com pot ser l'edició "anual" d'una petita revista de presentació acurada, amb els més grans (CS), com a signe de maduresa i de treball en equip, amb poemes, cançons, partitures, textos curts escrits amb pulcritud i, tot plegat, acompanyat de dibuixos i altres elements artístics fets pels alumnes.
Potser us pot servir: CALAIX_DE_SASTRE/EL_LLIBRE_DE_LES_FLORS.

No us estranyi que us atabaleu una mica amb tot el seguit de propostes perquè normalment calen unes tres hores de diàleg presencial per fer-hi una repassada ràpida, de totes maneres, moltes activitats, les trobareu a la plana web. Parleu-ne entre tots plegats i aneu triant el que us sembli més adequat.

L'ajuda, la cooperació i les correccions

Després d'una indicació/recordatori oral sobre la necessitat d'esmenar alguns aspectes del text no cal esperar que tot depengui dels coneixements i habilitats d'aquell alumne, sinó que tenint en compte que es troba dintre d'un grup de companys, el més natural és que després d'espavilar-se individualment, si no ho acaba de veure clar, ho preguntí a un company i, si li sembla, ho provi amb un tractament de textos, i un cop fetes les esmenes corresponents, ho torni a presentar al mestre, que si molt convé li tornarà a recordar oralment algun aspecte del text, o bé, li farà una proposta de com ho hauria fet ell, o donarà per ben fet i per ben acabat el text (sempre que realment sigui així).

La pitjor eina per l'ortografia

Recordem que una de les eines d'aprenentatge més sòlides és l'intercanvi de coneixements entre la mainada, i **una de les eines pitjors per l'ortografia és la de donar per ben fet allò que no ho està**. La mainada ho memoritza d'aquella manera, amb aquell dibuix, perquè el mestre li ha dit: "que estava bé". Un cop gravada una representació escrita, hem de tenir clar que no hi ha esmena possible, per molt que s'hi esforcí l'alumne i d'altres mestres, ja ho té gravat. "El ja n'aprendran més endavant" haurà ajudat a crear fornades de mainada disortogràfica.

L'autocorrecció

L'autocorrecció, si la volem eficient (com eina d'aprenentatge), fins que la mainada no és molt conscient de les qualitats de l'escriptura, o sia, fins que no la comença a dominar amb una certa seguretat i reflexió, és un contrasentit, per tant, em sembla (podria equivocar-me) que per a la majoria de la mainada, l'autocorrecció, començaria cap a finals del CM o començaments del CS. Encara que tot depèn de cada alumne i de les seves capacitats.

Sense model, fins cap a cinquè, és molt difícil l'autocorrecció (encara que cada mainada és un món, quan no en són dos). Als nivells anteriors a cinquè, aniria bé que hi hagués un model de referència, i si hi ha model, primer de tot cal mirar el model, després demanar ajuda a algun company que li ho repassi i, després, si encara continuen els dubtes, un tractament de textos i, finalment, el mestre. La mainada s'ha de responsabilitzar d'allò que fa, i aprendre a cercar ajuda i a donar-ne.

Mainada amb algunes dificultats per a l'autocorrecció

Hi ha mainada que té serioses dificultats per a l'autocorrecció, ja sia per l'edat (no cal insistir-hi, només ens cal deixar passar una mica de temps), ja sia per les seves característiques personals. Hem de tenir en compte que per alguns infants, quan parlem d'escrits tipus dictat o en d'altres situacions de transcripció (el model encara és a la pissarra), encara que ens pugui semblar estrany, és molt difícil que l'autocorrecció sigui efectiva perquè demana un nivell d'allunyament del que un ha fet que, per a molta mainada i per a molts adults, no és possible portar-lo a la pràctica (les badades no es veuen), i encara més si es tenen dificultats d'atenció (encara que siguin lleus) i, amb aquestes dificultats, a les classes, hi ha un bon grapat de mainada.

Una proposta per a tothom: l'intercanvi de les llibretes

Si en alguns casos i situacions l'autocorrecció pot presentar algunes dificultats, i fins i tot si no en presenta, **l'intercanvi de les llibretes és una activitat del tot recomanable**. La capacitat d'atenció és diferent, és molt més gran, encara que l'escrit sigui el mateix, perquè el dibuix de les lletres és diferent (les ha fet una altra persona) i demana una certa atenció i tensió per a poder-les interpretar, i sempre és un petit repte fer de jutge/àrbitre del que ha fet un altre. Entre alumnes, hauríem de procurar que no es corregissin les possibles errades, sinó que només se senyalessin amb llapis. No és segur que allò senyalat sigui realment una errada, per això, només, s'ha de senyalar amb llapis, així es pot esborrar.

Quan se li torna a l'autor, aquest, té interès a comprovar que la correcció ha estat feta adequadament i que no hi ha equivocacions, la qual cosa fa que torni a repassar el text

i comprovi si les possibles indicacions de correcció van d'acord amb el que està escrit a la pissarra (tots plegats estan treballant la capacitat d'atenció i la de memòria visual).

Als alumnes molts dotats per al llenguatge i la majoria dels del CS, ja podem començar a demanar-los que facin servir usualment l'autocorrecció, fins i tot, sense model, però fent servir les mateixes eines que feien servir fins aquell moment, però amb un ordre més individual: tractament de textos, diccionari, companys i, finalment, el docent.

Demanar la raó, el motiu.

El fet de preguntar-se per què una cosa va escrita així o aixà, és una bona manera d'anar agafant consciència que hi ha un ordre intern que fa que les coses flueixin raonablement, fins i tot quan sembla que estan fora d'aquest ordre, com són les excepcions.

Com exemple d'ordre intern, recordeu que el 87% de les paraules dites femenines acaben igual que el seu article, i que és l'article el que determina el gènere i, per tant, seria lògic demanar:

- Per què una paraula acaba en "a" o en "es"?
- O si és masculina o femenina, i per què?(relació amb l'article).
- O singular o plural, i per què?(relació amb l'article)
- O si va accentuada i per què? (relació amb la vocal tònica o amb l'àtona).
- I com és l'accent, i per què és obert o tancat?(relació amb l'obertura de la boca, no cal saber-se les normes d'accentuació, això ja arribarà).
- O confegir paraules i frases amb síl·labes, amb lletres, a partir de noms, ...
- ...

però les preguntes de llengua també poden ser altres qüestions, també podem preguntar:

- Per què s'ha fet una suma i no pas ...? (comprensió)
- O per què s'ha fet una divisió i no ...? (comprensió)
- O què significa televisió, o quilòmetre,...? (història de la llengua i creació de noves paraules)
- O per què li serveix, a un arbre, que li caiguin les fulles? (reflexió i vocabulari).
- O per què la neu cau a poc a poc, ...? (reflexió i vocabulari)
- ...

i així podríem seguir fent preguntes des d'Infantil fins a sisè i ells, de mica en mica, amb l'ajuda dels companys, de la informació que poguessin cercar i dels mestres, anirien aprenent a raonar les seves decisions i augmentant els seus coneixements perquè, de fet, anirien ampliant i farcint la seva motxilla personal de llengua oral

escolar. Moltes vegades és més important trobar les preguntes precises que els encurioseixen que no pas moltes explicacions.

Cloenda: Per a tots dos cicles

Segur que encara hi afegireu més possibilitats de treball. Si ho feu, però, tingueu en compte que totes les activitats les ha de poder fer tothom, amb ajuda o sense, i no vulgueu que siguin perfectes, perquè la perfecció és l'immobilisme.

Si voleu que TOTA la mainada domini la llengua, com a mínim, cal que tothom tingui ben clar que:

- **Tot és llengua i cal que "tothom" treballi la seva àrea des de la reflexió i l'anàlisi.**
- **Que es potenciï la responsabilitat individual i el treball en petit grup.**
- **Que es procuri que la mainada exposi, sempre, oralment els seus pensaments i coneixements de forma acurada.**
- **Que se'ls acostumi a resumir amb frases i paraules clau-recordatori i a fer guions,**
- **Que tots els escrits, personals o públics (siguin de l'àrea que siguin), tinguin una presentació socialment adequada.**

F. Ponsatí

Catalunya, maig de 2021.

PS: Reflexions sobre l'autocorrecció al CM

Si un dels objectius és que la mainada sigui autònoma, és evident que els hem de posar en situacions en les quals puguin practicar-la, desenvolupar-la i millorar-la, i la reflexió sobre la feina feta, sobretot si és escrita, és una bona eina.

Al CI, i a començaments del CM cal fer les coses amb una certa tranquil·litat i procurant que tots els textos que treballin la mainada o els que siguin de collita pròpia, siguin curts d'una o de dues ratlles. Frases curtes i, si pot ser, ben construïdes. No cal voler posar el carro davant dels bous, no cal voler anar de pressa, la pressa sempre és una mala consellera, però, en aquest cas, encara més.

Als escrits d'iniciativa privada si són frases d'una o dues ratlles, sobretot si són mainada de fins tercer, cal demanar-los si ja han fet la roda prèvia de suport (companys, tractament de textos, ...) abans de portar-ho al mestre, i si quan ens

arriben encara hi ha alguna badada, és molt millor no marcar-hi res i tornar-los-ho a escriure a sota dient-los: “Jo ho hauria fet així”, la immensa majoria ho corregirà.

Si l’escrit fos més llarg d’una o dues ratlles, independentment del cicle (CI, CM o CS), primer de tot caldria demanar-los si ja han fet la roda de suport, si no l’han fet que la facin, després, si encara hi ha dubtes que els comprovi/n en un tractament de textos i, finalment, que el portin. A partir del Cicle Mitjà, si encara hi ha alguna badada, se’ls podria remarcar amb llapis, sense corregir-los res, i que tornin a fer la roda (companys, tractament de textos, ...), si al final encara els calgués alguna correcció, es podria escriure amb llapis a sota, i explicar-los perquè va d’aquella manera i que ho corregeixin ells. No patiu per les explicacions, solen entendre o com a mínim recordar, molt millor, el que els hem raonat que no pas el que només els hem senyalat.

Des del CM en endavant, se suposa que no cal recordar que una de les activitats que fa que la mainada visqui intensament la pràctica lingüística és la dels dictats fets per companys, i totes aquelles altres en les que ells hi han de participar de forma activa i tenen relació amb l’oralitat.

És autocorrecció?

Quan un alumne ens presenta un text o nosaltres hi fem un cop d’ull, inconscientment, els ulls se’ns en van cap aquelles paraules que no estan ben escrites, i la mà, d’una manera quasi bé automàtica, tendeix a fer-hi un senyal, doncs bé, tinguem clar que això no té res a veure amb l’autocorrecció, segurament el que li hauríem de fer veure és que hi ha una o algunes paraules que no acaben d’estar del tot fines, o potser és alguna expressió. No cal que li fem un senyal, ja li hem dit que li aniria bé que s’hi fixés una mica més i li hem fet algunes reflexions/orientacions orals.

Si l’adult li senyala on hi ha la badada o badades (focalitza l’atenció, però no hi ha gaire reflexió i, per tant, poc recordatori), en tot cas, l’alumne el que fa és procurar esmenar una badada seva, molt concreta, la que li ha senyalat el mestre, però no és pas que hagi estat ell qui, reflexionant-hi, d’una manera o una altra, se n’hagi adonat i ho hagi canviat o retocat, que aleshores sí que seria autocorrecció.

L’esmena d’una badada senyalada per un adult no és autocorrecció, perquè hi hagi autocorrecció, com la mateixa paraula indica, cal que sigui l’alumne qui se n’adoni d’on hi ha la badada i sigui ell qui ho canviï. La qual cosa no està renyida amb el recordatori dels coneixements ja treballats, que no deixa de ser una reflexió i una ajuda lligada directament al text presentat per l’alumne.

F. Ponsatí

Catalunya, novembre de 2020.